

SLÄKTMEDDELANDEN .

No: 17

Hur släkterna Schulman och Gripenberg tangera varandra.

Överste Otto Schulman, grundaren av den svenska grenen av ätten, som så mycket vistades i utlandet, bl.a. genom sitt deltagande i 30-åriga kriget, hade som överförvaltare för sina gods i Sverige Jakob Jöransson Witte eller Witt som han ibland kallas.

Det fordrades mycket av en sådan godsförvaltare, ej blott att han skulle vara läs- skriv- och bokföringskunnig, han måste kunna leda arbetena och kunna avyttra avkastningen för ägarens behov och ombestyra det till krigsskådeplatsen. Därjämte måste den betungande och förpliktande rustningsskyldigheten upprätthållas för säterierna och ofta gällde det att representera ägaren vid otaliga ting, rågångar och andra officiella tillfällen.

Jakob Jöransson Witt var tydligen rätt typ, en man av det önskade slaget.

Det existerade ett gott förhållande mellan godsherrn och hans överförvaltare. Vi se Witte energiskt bevaka Schulmans rätt mot den ständigt expanderande staden Norrköping, t.ex. vid tinget 1634. (Ett av de Schulmanska godsen, Himmelstalund ligger numera mitt inne i staden Norrköping.). 1646 för han en process mot självaste Louis de Geer, den mäktige bergsmannen. En annan gång heter det i domsprotokollen: "1647 kom för Rätten Welbemelte Jacob Witte och på Well: ^{gn} Jungfrues J. Margreta Schulmans wegnar tilltalte en legopijga wedh Swertinge Elisabeth Bothveds Dotter, den ett Bordskläde om 6 alnar och 110 aln Lärft hon uthaf Faatburen der sammastedes skulle hafwa Bortstulit . . ." (Vi se, att Otto Schulman haft en dotter, - troligen älst av barnen, - som representerar föräldrarna vilka befinna sig i Tyskland).

En gång går det dock överförvaltaren en aning emot. Ur magistratens protokoll i Norrköping d. 24.7.1654 läses: "Byfogden Bertil Andersson krävde på rådstugan upprättelse från sidenkrämaren Thomas Jung. Denne hade förfördelat Bertil Andersson i samband med Otto Schulmans begravning. (Överste Otto Schulman hade avlidit den 24.nov. 1653 men jordfästningen ägde rum först följande år den 23 april, detta för att kunna begås med nödig sollenitet). Schulmans överförvaltare Jakob Witt i Berga, hade inbjudit byfogden Andersson att tillsammans med några andra bära kistan till gravstenen i Östra-Eneby kyrka. Jung hade dagen efter stått på Witt och sagt åt honom, att om byfogden (Andersson) bär, bär ingen annan. Inför detta hot hade Witt varit tvungen att lämna Bertil Andersson återbud.

Som bevis för det goda förtroendet som existerade mellan Schulman och Witte kan framhållas, att Schulman överlät åt Witte ett av sina hemman, Berga i Knifberga by "fritt i sin och sin hustrus livstid". Då sedan Jakob Jöransson Witte avled 12.5.1659 och hans änka, Ingrid Davidsdotter gifte om sig med en av innehavarna av en annan gård i Knifberga, Per Håkansson, erhöll hon av Schulmans änka Anna Catharina von Mörner dock rätt att "fritt i lifstiden" som brukas, "till halfvued", ändock hon är annan gång gift".

Makarna Witt gav sina söner en god uppföstran. De läste sig till studenter, studerade juridik och avancerade sedan på den kamerala banan både i Sverige och i Finland. År 1678 adlades de med namnet Gripenberg (adl. ätten i Sverige n:o 931, i Finland n:o 48). En gren är upphöjd i friherrligt stånd och fortlever den i Finland. Gripen i ättens vapensköld kan tänkas härröra sig ur gripen i Öster-Götlands vapen.

Jakob Jöransson Wittes, senare kallad Wittman, äldsta son Johan Gripenberg överflyttade

till Finland och verkade här bl.a. som krigskommissarie. (Det var de tider då Carl XI införde sitt indelningsverk i armén). Hans talrika efterkommande ingick äktenskap bland kända finländska ätter: s.s. von Kraemer, Boisman, von Stackelberg, von Qvanten, Schildt, Tandefelt mm.

Efter sitt avskedstagande ur krigstjänsten hemkom överste Otto Schulman och bosatte sig på sitt stamgods Svärtinge, där han avled 1653.24.11.

Efter honom ärvdes Svärtinge av äldsta sonen överstelöjtnanten Adam Schulman gift med Christina Posse af Hedensund. Dessa makar hade endast en dotter, Anna Märta Schulman, f. 1652 + 1724, som var gift med översten Adolf Johan v. Hilchen, (adl. ätten n:o 683), f. 1663 + 1732 på Svärtinge.

I detta äktenskap fanns 5 barn von Hilchen, av vilka yngsta dottern Anna Sofia v. Hilchen, f. 1702.20.12 på Svärtinge, + 1758.13.5 gifte sig 1. gg. med löjtnanten Frans Carl Gripenberg, f. 1701 + 1728. Han var född i Tenala och yngsta son till den Johan Wittman som adlades Gripenberg. Han tjänade näml. en tid som fänrik vid Upplands regemente i Sverige och gifte sig 1723 i Norrköping (troligen på Svärtinge).

Sålunda se vi, att godsförvaltaren Jakob Jöransson Witts barna-barn (löjtnanten Frans Carl Gripenberg) och godsherrns, överste Otto Schulmans barna-barns-barn (Anna Sofia v. Hilchen) förena sina öden med varandra. Efter Frans Carl Gripenbergs död gifte hon om sig med kaptenen Carl Gustaf Hägerflycht (adl. ätt. n:o 873). f. 1704.